Novitates Theriologicae, Pars 15: 129–131 (2022)
Українське теріологічне товариство НАН України

Пєсков Володимир Миколайович — зоолог, дослідник мінливості та морфологічного різноманіття ссавців

Ігор Ємельянов

Національний науково-природничий музей НАН України (Київ)
e-mail: emeln@museumkiev.org; orcid: 0000-0001-8198-8695

Emelyanov, I. **Volodymyr Mykolayovych Peskov, a zoologist, researcher of variability and morphological diversity of mammals.** — Volodymyr Peskov (born in 1953) is a specialist in the field of morphological variability of vertebrates. His thesis is devoted to the development of methodology and methods of integral analysis of skull proportions in systematics and population biology of the grey voles. The method of reduced values of characters as well as the Tsarapkin method of morphological profile were proposed, which were successfully used to study the variability and morphological diversity of amphibians, reptiles, birds, and mammals. He is the author of more than 100 scientific, reference, and methodolical works.

Біографічні деталі

Пєсков Володимир Миколайович народився 21.11.1953 у с. Сотніковське Ставропольського краю (РФ). У 1975–1980 рр. навчався на біологічному факультеті Кубанського державного університету (Краснодар), де отримав спеціальність «біологія; викладач біології і хімії». Трудову діяльність розпочав у 1980 р. в Інституті зоології АН УРСР як ст. лаборант відділу зоомузею, а з лютого 1984 р. — у відділі популяційної екології наземних хребетних, де працював на посадах ст. лаб. (1984–1985), ст. інж. (1985–1989), мол. наук. сп. (1989–1994), наук. сп. (1994–1998), ст. наук. сп. (2004–2016).

Кандидат наук з 1994 р. У 1998–2001 рр. — доцент кафедри медичної біології Медичного інституту Української асоціації народної медицини; у 2001–2004 рр. — доцент кафедри біології та екології біологічного факультету Міжнародного Соломонового університету. З лютого 2016 р. — ст. наук. співроб. Відділу зоології Національного науково-природничого музею, з жовтня — в. о. завідувача цього ж відділу.

Рис. 1. Пєсков Володимир Миколайович за робочим столом у ННПМ, 2019 рік (з особистого архіву автора).

Ключові доробки в галузі теріології

Кваліфікаційна праця — кандидатська дисертація «Інтегральний аналіз пропорцій черепа в систематиці і популяційній біології сірих полівок (Arvicolidae, Mammalia)», захищена 1994 р. (керівник — І. Г. Ємельянов).

Володимир Миколайович Пєсков — визнаний фахівець у галузі зоології, теріології та герпетології. Його праці присвячено проблемам теорії і практики дослідження морфологічної мінливості та морфологічного різноманіття хребетних тварин, зокрема й ссавців.

Схильність до філософського мислення сприяла Володимиру Миколайовичу Пєскову більш глибоко і професійно підходити до формулювання і вирішення досить складних наукових проблем. Використання системного підходу в якості методологічної основи вивчення організмового і популяційного рівнів організації живого стало поштовхом для переходу від диференціального (окремі ознаки) до інтегрального (цілісний організм) аналізу. При цьому В. М. Пєсков використовує як сучасні методи багатовимірної статистики, так і пропонує оригінальні алгоритми і методики.

Усе це дозволяє В. М. Пєскову успішно вирішувати досить складні питання морфологічної дивергенції видів-двійників і морфологічно близьких видів хребетних (Песков *et al.* 1997; Peskov *et al.* 2012; Synyavska & Peskov 2020), а також аналізувати внутрішньовидову і внутрішньопопуляційну диференціацію поліморфних видів (Песков & Емельянов 2001; Песков & Шевченко 2006; Шевченко & Песков 2007).

На прикладі сірих полівок півдня України побудовано модель багатовимірного морфологічного простору популяції, оцінено внесок різних форм групової мінливості у його формування (Синявська *et al.* 2015). На прикладі техногенних ландшафтів Донбасу досліджено ценотичні аспекти мінливості видового і таксономічного різноманіття ссавців (Улюра & Песков 2017).

Автор і співавтор понад 100 наукових, науково-довідкових і методичних праць, у т. ч. колективної монографії «Щур водяний: образ виду» (рос.) (2001), навчального посібника та декількох методичних розробок.

Чесноти, захоплення, суспільна робота, відзнаки

Постійний член Вченої ради ННПМ, член атестаційної комісії наукових співробітників та аспірантів, заступник наукового редактора Збірника праць зоологічного музею, тривалий час (2013–2021 рр.) був президентом Українського герпетологічного товариства, організував проведення низки конференцій, продовжив видання збірника «Праці українського герпетологічного товариства», був його науковим редактором. Двічі (у 2019 та 2020 рр.) залучався як експерт щодо проведення наукової роботи за відомчою тематикою НАНУ; під час роботи в Міжнародному Соломоновому університеті (2001–2004 рр.) був заступником декана біологічного факультету.

Під керівництвом В. М. Пєскова захищено кандидатські дисертації з герпетології (А. Малюк, 2010 р.), теріології (І. Синявська, 2016 р.), орнітології (М. Франчук, 2018 р.), батрахології (О. Ткаченко, 2019 р.), під його керівництвом продовжує працювати над дисертацією А. Паньков (іхтіологія).

З нагоди ювілейних дат неодноразово відзначався за сумлінну працю, професійні здобутки, підготовку та виховання наукових кадрів, зокрема президія НАН України нагородила В. М. Пєскова ювілейною почесною грамотою з нагоди 100-річчя НАНУ (2018 р.) та відзнакою НАН України з нагоди 100-річчя Зоологічного музею (2019 р.).

Література

Песков, В. Н., И. Г. Емельянов, С. В. Тесленко. 1997. Дискриминантный анализ морфологической дифференциации Microtus arvalis и M. rossiaemeridionalis. *Вестник зоологии*, 31 (5-6): 100–103.

Песков, В. Н., И. Г. Емельянов. 2001. Фенетика черепа. *В кн.: Водяная полевка : Образ вида.* Наука, Москва, 133–147.

Пєсков, В. Н., Л. С. Шевченко. 2006. Внутрипопуляционная дифференциация зайца-русака (Lepus europaeus) на территории Полесья и Лесостепи Украины. *Збірник праць зоологічного музею*, **38**: 97–112.

Синявська, І. О., В. М. Пєсков, І. Г. Ємельянов. 2015. Співвідношення різних форм групової мінливості краніометричних ознак в популяції гуртової полівки Microtus socialis (Arvicolidae, Rodentia, Mammalia) на півдні України. *Studia biologica*, **9** (2): 147–159.

Шевченко, Л. С., В. Н. Песков. 2007. Морфологическая изменчивость и внутривидовая систематика обыкновенной рыси, Lynx lynx. *Збірник праць зоологічного музею*, **39**: 81–99.

Улюра, Е. Н., В. Н. Песков. 2017. Млекопитающие техногенных ландшафтов Донбасса: видовое и таксономическое богатство и разнообразие. *Збірник праць зоологічного музею*, **48**: 88–95.

Peskov, V. N., I. A. Sinyavska, I. G. Emelyanov. 2012. Interrelations between different forms of group variability of quantitative traits in Microtus socialis in the peak phase of population abundance, *Vestnik zoologii*, **46** (5): 30–38.

Synyavska, I. O., V. N. Peskov. 2020. Morphotype and multivariate analysis of the occlusal pattern of the first lower molar in European and Asian arvicoline species (Rodentia, Microtus, Alexandromys). *Zoodiversity*, **54** (5): 383–402. CrossRef

Ємельянов, І. **Пєсков Володимир Миколайович — Зоолог, дослідник мінливості та морфологічного різноманіття ссавців.** — Володимир Пєсков (1953 р. н.) є фахівцем у галузі морфологічної мінливості хребетних тварин. Кандидатська дисертація присвячена розробці методології та методики інтегрального аналізу пропорцій черепа в систематиці й популяційній біології сірих полівок. Було запропоновано метод приведених значень ознак і метод морфологічного профілю Царапкіна, які успішно використано для дослідження мінливості та морфологічного різноманіття амфібій, рептилій, птахів і ссавців. Він є автором понад 100 наукових, науково-довідкових і методичних праць.